

Naziv predmeta: **Povijest**

Nastavna cjelina: **Hrvatska u razvijenom i kasnom srednjem vijeku (XII. - XVI. st.)**

Nastavna jedinica: **Osmanske provale u Hrvatsku i organizacija otpora**

Razred: **II. razred - opća gimnazija**

- nakon smrti **Ladislava IV. Habsburgovca** na hrvatsko/ugarsko prijestolje izabran je **MATIJAŠ KORVIN¹ (1458.-1490.)**, sin Ivana Hunjadija², utemeljio centralističku monarhiju;
- za učvršćenje kraljevske vlasti od velike su važnosti bile porezne reforme koje je proveo i time povećao kraljevske prihode četiri do pet puta, što je omogućilo osnivanje stalne najamničke vojske;
- nakon pada **Bosanskog kraljevstva (1463.g.)** pod Osmansku (Tursku) krenuo je stvarati obrambeni protuosmanski sustav;
- osvojio je područje sjeverne Bosne i tamo osnovao **JAJAČKU** banovinu, potom **SREBRENIČKU** banovinu, a potom i **ŠABAČKU** banovinu, tvorile su temelj obrane od osmanskih prodora, Frankapanima oteo Senj i osnovao **SENJSKU KAPETANIJU**;
- uspostavljen obrambeni sustav koji se protezao od **Beograda**, preko **Jajačke** i **Srebreničke banovine** te **Senjske kapetanije**, do kraljevskih gradova u južnoj Hrvatskoj (**Ostrovica**, **Knin**, **Klis**);

Područje Hrvatske uoči Mohačke bitke

¹ **Korvin** - nadimak *Corvinus* dobio po gavranu (lat. *corvus*), koji je bio sastavni dio njegova grba;

² Bio je sin transilvanijskog plemića Jánoša Hunyadija, Transilvanija je poznata i po mađarskom nazivu Erdelj (mađarski Erdély).

- vladavina kralja Matijaša Korvina predstavljala je svijetlo razdoblje hrvatsko/ugarskog kraljevstva, pridonio je razvoju humanističke i renesansne kulture;
- nakon smrti kralja Matijaš Korvina³ na hrvatsko/ugarsko prijetolje ponovno dolazi poljska dinastija Jagelovića - **VLADISLAV II. JAGELOVIĆ (1490.-1516.)**, obrambeni sustav protiv Osmanlija počeo je slabjeti, a politički utjecaj velikaških obitelji u kraljevstvu se povećao;
- Osmanske trupe prodiru na hrvatsko i slovensko područje u pljačkaške pohode, prilikom povlačenja sukobili se sa hrvatskom vojskom na **KRBAVSKOM POLJU**⁴ (1493.g.) pod vodstvom hrvatskog bana **EMERIKA DERENČINA**, hrvatske trupe se poražene, početak tzv. *stogodišnjeg hrvatsko-turskog* rata;
- u sukobima sa turskim trupama istaknuli su se krbavski knez i kasniji hrvatski ban **IVAN KARLOVIĆ** i biskup **PETAR BERISLAVIĆ**;
- naslijedio ga sin **LUDOVIK II. JAGELOVIĆ (1516.-1526.)**, u zemlji je vladala anarhija, a izbila je i teška financijska kriza, kraljevstvo potpuno nespremno za osmansku prijetnju;
- nakon zauzimanja Beograd (južni dio obrane Ugarske) osmanski sultan **SULEJMAN VELIČANSTVENI (1520.-1566.)** krenuo sa vojskom prema ugarskom dijelu kraljevstva;
- 1526. godine bitka na **MOHAČKOM POLJU**⁵ - vojska Osmanskog Carstva predvođena sultanom Sulejmanom Veličanstvenim porazila je vojne snage hrvatsko/ugarskog na čelu s kraljem Ludovikom II. Jagelovićem, sam kralj je poginuo bježeći pred neprijateljem⁶;
- uskoro osmanska vojska osvaja područje Slavonije, dio stanovništva bježi zbog njihovih napada, dolazi do depopulacije⁷ pojedinih područja, jedan dio se naseljava na području današnje Austrije - **Gradišćanski Hrvati**⁸, te na području današnje Italije - **Moliški Hrvati**⁹.

³ **Matijaš Korvin** - umro je 1490., a koliko je ostao zapamćen u običnom puku svjedoči uzrečica kojom se žali za njegovim vremenima - "*Pokle dobri kralj Matijaš spi, nikakve pravice ni!*";

⁴ **Krbava** - mjesto u Lici;

⁵ **Mohač** - mađ. *Mohács* je grad na desnoj obali Dunava u južnoj Mađarskoj (Baranja);

⁶ **Ludovik II.** - se pri bijegu utopio u nabujalome potoku Čelej (mađ. Csele);

⁷ **Depopulacija** - je pojava smanjenja broja stanovnika nekog kraja ili zemlje;

⁸ **Gradišćanski Hrvati** - pripadnici hrvatske nacionalne manjine koji žive u austrijskoj pokrajini Gradišće (Burgenland);

⁹ **Moliški Hrvati** - potomci doseljenika s hrvatske obale nastanjeni u pokrajini Molise.

KORISNI LINKOVI:

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=39453>

<https://povijest.hr/nadanasnjidan/matija-korvin-hrvatsko-ugarski-kralj-omiljen-u-narodu-1443/>

<https://vojnepovijest.vecernji.hr/vojna-povijest/ustroj-hrvatskih-vojnih-krajina-habsburske-osmanske-i-mletacke-1179266>

<https://vojnepovijest.vecernji.hr/vojna-povijest/krbavska-bitka-velika-katastrofa-prvi-dio-1264634>

<https://vojnepovijest.vecernji.hr/vojna-povijest/krbavska-bitka-velika-katastrofa-drugi-dio-1264636>

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=33815>

<https://povijest.hr/nadanasnjidan/tragedija-plemstva-u-bitci-na-mohackom-polju-1526/>